

KONCEPT NADARJENOSTI V KANADI

**AVTORICE: SARA FERLIN, TAMARA HOVNIK, ANA
POTOČNIK, ANA TOMAŽIN**

SMER: I. STOPNJA MAGISTRSKEGA ŠTUDIJA SRP

KANADA (KRLEŽ, 2005)

- **druga največja država na svetu (9 984 670 km²)**
- **severni del Amerike**
- **59,2% prebivalcev britanskega, 23,3% prebivalcev francoskega porekla**
- **10 provinc: Alberta, Ontario, Saskatchewan, Nova Fundlandija, Nova Škotska, Novi Brunswick, Manitoba, Britanska Kolumbija, Quebec in Otok princa Edwarda**

FRANCOIS GAGNE (ANSELL-SHEPHERD, 2004)

- **Montreal, provinca Quebec**
- **Profesor psihologije na Univerzi v Quebecu**
- **Teorija diferencialnega modela nadarjenosti in talenta (DMGT – Differentiated Model of Giftedness and Talent)**
- **Zagovornik in sodelujoči pri vzgojno-izobraževalnem sistemu**
- **1985 je postal predsednik društva nadarjenih v Quebec-u, ki je namenjeno staršem nadarjenih in pedagogom, ki zagovarjajo ter razvijajo specializirane programe za nadarjene ter talentirane osebe**
- **Nagrade: leta 1993 od Ameriške zveze MENSA za raziskavo o razlikah v spolu pri visokih sposobnostih, leta 1994 nagrado od revije the Gifted Child Quarterly za najboljši članek leta in leta 1998 od MENSE za model DMGT**

PROVINCA	DEFINICIJA	POSEBNA SKUPINA ALI KOT OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	IDENTIFIKACIJA	DELO Z NADARJENIMI - DOKUMENTI
Britanska Kolumbija	Gardnerjeva teorija multiplih inteligenc, Renzullijev trikrožni model	Kot osebe s posebnimi potrebami	Formalni testi intelektualnih sposobnosti in ustvarjalnosti. Observacije učiteljev v razredu, pregled učenčevih dosežkov, portfolii, ocen, zunajšolskihi dejavnosti.	Gifted Education - A Resource Guide for Teachers, potrjen s strani ministrstva in dostopen na spletni strani https://www.bced.gov.bc.ca/specialed/gifted/

PROVINCA	DEFINICIJA	POSEBNA SKUPINA ALI KOT OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	IDENTIFIKACIJA	DELO Z NADARJENIMI - DOKUMENTI
Alberta	Gardnerjeva teorija multiplih inteligenc, Gagnejev DMGT model, Renzullijev trikrožni model	Kot osebe s posebnimi potrebami	Formalni preizkusi za inteligentnost in ustvarjalnost, posebna »ček lista« avtorice Joan Frankl, ki preverja: intelektualne sposobnosti, ustvarjalnost, čustvenost in občutljivost učencev	Ministrstvo izdalo knjigo: The Journey – A handbook for parents of children who are gifted and talented, dostopna na spletni strani https://education.alberta.ca/media/464613/the-journey-a-handbook-for-parents-2004.pdf

PROVINCA	DEFINICIJA	POSEBNA SKUPINA ALI KOT OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	IDENTIFIKACIJA	DELO Z NADARJENIMI - DOKUMENTI
Ontario	»Nadarjen je tisti, ki ima potencial za neobičajne dosežke na katerikoli od sedmerih sposobnosti in sicer: intelektualnih sposobnosti, ustvarjalnosti, glasbene sposobnosti, likovne sposobnosti, kinestetične sposobnosti, socialne veščine in veščine vodenja.«	Kot osebe s posebnimi potrebami	Podobno kot v Alberti, koraki v oblikovanju individualiziranega programa	Za nadarjene posebej ne obstaja

PROVINCA	DEFINICIJA	POSEBNA SKUPINA ALI KOT OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	IDENTIFIKACIJA	DELO Z NADARJENIMI - DOKUMENTI
Novi Brunswick	Gardnerjeva teorija multiplih inteligenc, Gagnejev DMGT model, Renzullijev trikrožni model	Kot posebno skupino	preverjajo nadarjenost na naslednjih področjih: psihomotorika, čustvena občutljivost, domišljija, intelektualne sposobnosti in empatija	Koncept dela: Gifted and Talented Students - A Resource Guide for Teachers, dostopen na strani: http://www2.gnb.ca/content/dam/gnb/Departments/ed/pdf/K12/Inclusion/GiftedAndTalentedStudentsAResourceGuideForTeachers.pdf

PROVINCA	DEFINICIJA	POSEBNA SKUPINA ALI KOT OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	IDENTIFIKACIJA	DELO Z NADARJENIMI - DOKUMENTI
Nova Škotska	Gardnerjeva teorija inteligentnosti, Gagnejev DMGT model, Renzullijev trikrožni model in ugotovitve Sternberga.	Kot učence s posebnimi potrebami	Posebno pozornost namenjajo dvojno izjemnim, ukvarjajo se tudi s tistimi, ki so talentirani in ne nadarjeni	Koncept dela z naslovom: Gifted Education and Talent Development, dostopnim na https://studentservices.ednet.ns.ca/sites/default/files/Gifted%20Education%20and%20Talent%20Development.pdf

PROVINCA	DEFINICIJA	POSEBNA SKUPINA ALI KOT OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	IDENTIFIKACIJA	DELO Z NADARJENIMI - DOKUMENTI
Nova Fundlandija in Labrador	Gardnerjeva teorija inteligentnosti, Gagnejev DMGT model, Renzullijev trikrožni model.	Kot posebno skupino	Preverijo naslednja področja: kinestetično, socialno, osebnostno (empatija), kognitivno (intelektualne sposobnosti, razumevanje navodil), ustvarjalnost	Koncept dela z nadarjenimi učenci z naslovom: Teaching Students who are Gifted and Talented - A Handbook for Teachers, dostopen na strani: http://www.ed.gov.nl.ca/edu/k12/studentsupportservices/publications/TeachingStudentsGiftedTalented.pdf

PROVINCA	DEFINICIJA	POSEBNA SKUPINA ALI KOT OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	IDENTIFIKACIJA	DELO Z NADARJENIMI - DOKUMENTI
Manitoba	Gardnerjeva teorija multiplih inteligenc, Renzullijev trikrožni model	Kot osebe s posebnimi potrebami	Izvajajo formalne teste sposobnosti in ustvarjalnosti, opazovanje, pregled dosežkov učenca	Ni posebnega dokumenta za delo z nadarjenimi

PROVINCA	DEFINICIJA	POSEBNA SKUPINA ALI KOT OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	IDENTIFIKACIJA	DELO Z NADARJENIMI - DOKUMENTI
Quebec	Gardnerjeva teorija inteligentnosti, Gagnejev DMGT model, Renzullijev trikrožni model.	Kot posebno skupino	Ne obstaja poenoten sistem identifikacije, obstajajo številne zasebne psihološke klinike, ki testirajo nadarjenost, prav tako se lahko učence vključi v zasebne šole za nadarjene.	Dokumenta posebej za delo z nadarjenimi nismo našli.

PROVINCA	DEFINICIJA	POSEBNA SKUPINA ALI KOT OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	IDENTIFIKACIJA	DELO Z NADARJENIMI - DOKUMENTI
Saskatchewan	Gardnerjeva teorija multiplih inteligenc, Renzullijev trikrožni model	Kot posebna skupina	V četrtem in osmem razredu na podlagi kombinacije standardiziranih testov, observacij učiteljev, pisnih izdelkov učencev identificirajo nadarjene učence.	Povabijo jih, da preskočijo razred in se vpišejo v program srednje šole ali jim nudijo druge oblike pomoči, kot so diferenciacija, mentorstvo, podpora pri domačem učenju.
Otok princa Edwarda	/	Kot osebe s posebnimi potrebami	/	/

OBSTOJEČI DOKUMENTI

	SLOVENIJA	ONTARIO	OSTALE PROVINCE V KANADI
PRVIČ OMENJENI NADARJENI	Zakonu o osnovni šoli leta 1980	Special Education Handbook leta 1984	Provinca Quebec Gagne leta 1967 omenja in opredeljuje nadarjene v obsežni raziskavi
KONCEPT DELA	Koncept: odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli (1999), Operacionalizacija Koncepta: odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli (2000), Koncept vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju (2007) ter Operacionalizacija Koncepta: vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju (2007)	Smernice za delo v Priročniku za delo z učenci in dijaki s posebnimi potrebami izdanem s strani ministrstva	Nekatere province (Britanska Kolumbija, Novi Brunswick, Nova Škotska, Fundlandija in Labrador) imajo podobne dokumente, kot jih imamo v Sloveniji (Koncept dela), vendar pod imenom Priročniki za učitelje.
DOSTOP DO INFORMACIJ V ZVEZI Z ODKRIVANJEM IN DELOM Z NADARJENIMI	Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani	Zveza za nadarjene otroke v Ontariu (The Association for Bright Children of Ontario)	

OPREDELITEV NADARJENIH

SLOVENIJA	ONTARIO	OSTALE PROVINCE V KANADI
Nadarjeni ali talentirani so tisti otroci in mladostniki, ki so na predšolski stopnji, v osnovni ali srednji šoli pokazali visoke dosežke ali potenciale na intelektualnem, ustvarjalnem, specifično akademskem, vodstvenem ali umetniškem področju in ki poleg rednega šolskega programa potrebujejo posebej prilagojene programe in aktivnosti (Žagar, 2007).	»Nadarjen je tisti, ki ima potencial za neobičajne dosežke na katerikoli od sedmerih sposobnosti in sicer: intelektualnih sposobnosti, ustvarjalnosti, glasbene sposobnosti, likovne sposobnosti, kinestetične sposobnosti, socialne veščine in veščine vodenja.« (Keane, b. d.)	Izhajajo iz Gagnejevega DMGT modela, Gardnerjeve teorije inteligentnosti in Renzullijevega trikrožnega modela. Strogo ločujejo talentiranost in nadarjenost, talentiranost je izstopanje na enem področju, medtem, ko je pri nadarjenih značilno, da odstopajo na večih področjih.

DELEŽ NADARJENIH

SLOVENIJA	ONTARIO IN ALBERTA
25 %	4 %

IDENTIFIKACIJA NADARJENIH

	SLOVENIJA	ONTARIO in ALBERTA
PODROČJA, NA KATERIH SE PREVERJA NADARJENOST	Razumevanje in pomnjenje snovi, sposobnost sklepanja, ustvarjalnost, motiviranost in interesi, vodstvene sposobnosti, telesno-gibalne sposobnosti, izjemni dosežki na različnih področjih	Psihomotorika, čustvena občutljivost, domišljija, intelektualne sposobnosti, empatija.
FORMALNI TESTI	Za inteligentnost se najpogosteje uporablja WISC ali Ravenove progresivne matrice. Za ustvarjalnost se uporabljajo Torranceovi testi ustvarjalnega mišljenja. Izvaja in ovrednoti jih psiholog.	Test na področju intelektualnih sposobnosti in ustvarjalnosti (najpogosteje WISC, ponekod tudi Woodcock-Johnson-ov test dosežkov) rezultat ustvarjalnosti mora biti višji od 98 percentila), prav tako ponekod opravijo test za vedenjsko in emocionalno funkcioniranje.
NEFORMALNI TESTI IN PODATKI ZA EVIDENTIRANJE UČENCA	Učni uspeh, dosežki (izjemni dosežki na likovnem, glasbenem, športnem ali drugem področju), učiteljevo mnenje, tekmovanja, hobiji, mnenje šolske svetovalne službe, ocenjevalne lestvice nadarjenosti učenca – pripravila ekspertna skupina za delo z nadarjenimi	Učitelji opazujejo učence v razredu, pri šolskih preizkusih gledajo, pri katerih učencih odstopajo rezultati, uporabljajo »ček liste« in sistematična opazovanja, informacije o opažanjih pridobijo od staršev učencev ter lastnih opažanj, naredijo intervju z učenci in starši, da vidijo, če se nadarjenost kaže tudi doma, »ček lista avtorice Joan Frankl«

MODEL IDENTIFIKACIJE NADARJENIH

SLOVENIJA	ONTARIO IN ALBERTA
1. evidentiranje, 2. identifikacija, 3. seznanitev in mnenje staršev	1. Identifikacija (vključuje prepoznavanje, izvedbo standardiziranih testov, pregled portfoliev, izdelkov učencev). 2. Raziskovanje metod, oblik dela in strategij , ki jih v razredu izvajajo učitelji – vključuje kurikularno, didaktično, socialno in fizično okolje, učitelji pripravijo evalvacijo dosedanjega dela in napišejo predloge za nadaljnje delo. 3. Zbere se strokovni tim , ki sestavi program za delo z nadarjenim. 4. Ponovno se skliče tim , v katerega se vključi ravnatelj šole, učitelje, ki z učencem delajo, starše/skrbnike ter učenca. 5. Učitelj v sodelovanju s strokovnimi delavci oblikuje individualiziran program 6. Uresničevanje in upoštevanje individualiziranega programa . 7. Spremljanje napredka 8. Evalvacija

DELO Z NADARJENIMI

INDIVIDUALIZIRAN PROGRAM

The Individual Education Plan – IEP

Specifične učne zahteve, posebne potrebe, prilagoditve, strategije poučevanja in ocenjevanja znanja

Oblikovanje IEP skupaj s starši in učencem najkasneje v tridesetih dneh od usmeritve učenca

Načrt za prehod na višješolsko izobraževanje ali na delovno mesto

INDIVIDUALIZIRAN PROGRAM

ELEMENTI INDIVIDUALIZIRANEGA PROGRAMA ZA NADARJENEGA UČENCA:

- drugačen v obsegu in zahtevnosti glede na naravo in obseg nadarjenosti,
- zagotavlja možnosti za učence, da socialno in akademsko vzpostavljajo stik tako z enako starimi in vrstniki s podobnimi sposobnostmi (intelektualni vrstniki),
- vključuje prilagoditve in / ali razširitve vsebine, procesa, izdelkov in učnega okolja,
- teži k doseganju širšega in bolj poglobljenega znanja

NAČINI DELA Z NADARJENIMI

Inkluzija

Poletne dejavnosti za nadarjene

Mentorstvo

Akceleracija

Diferencirano poučevanje

Učitelj specialist

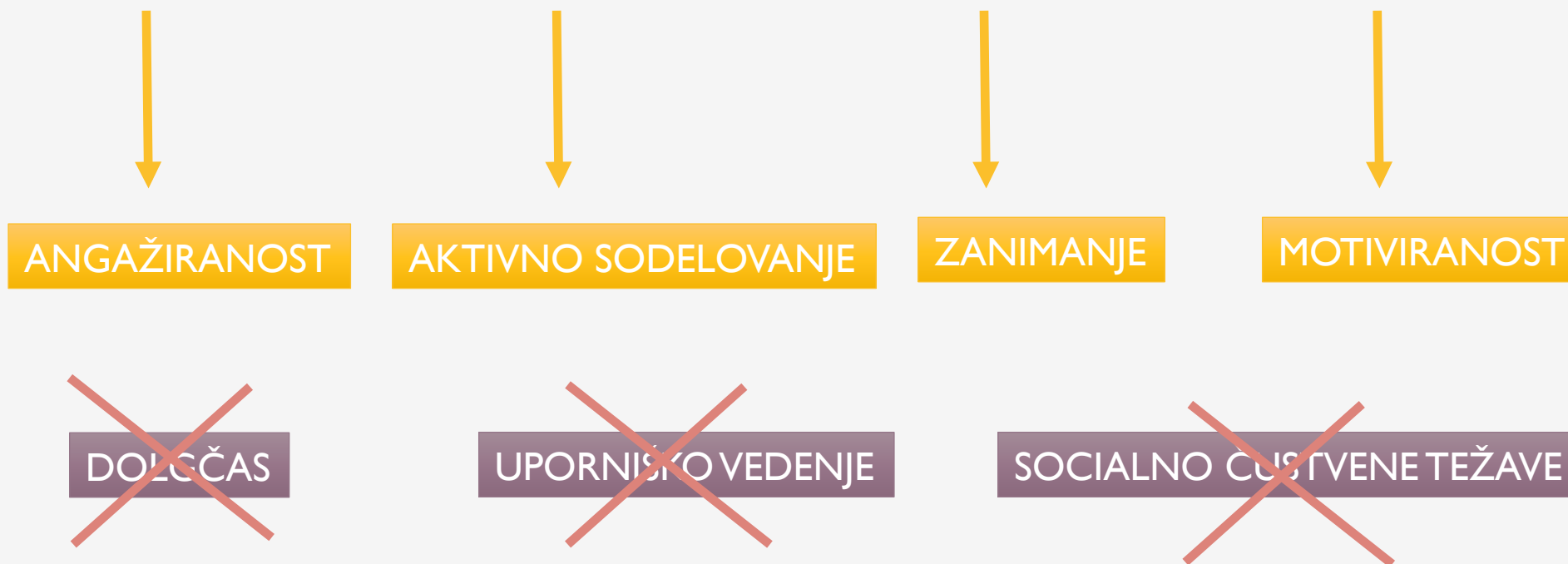
Zunajšolske dejavnosti

Prilagodljive skupine

Svetovalna služba

Samostojni voden študij

- Spremembe v vsebini, hitrosti posredovanja vsebine ter v načinih učenja vsebine,
- Bolj kompleksno delo,
- Širši učni načrt,
- Več časa pri spretnostih na višjih ravneh mišljenja,
- Nudimo daljši, bolj obsežni študij

PRILAGODITVE

- Prilagoditve so spremembe za zadovoljitev učnih potreb učenca.
- Strategije in tehnični pripomočki, dodatni čas.
- Niso nujne (v kolikor prisotne druge težave npr. anksioznost).
- Zapisane so v IP.

DIFERENCIACIJA

- Diferencirati pomeni spreminjati glede na sposobnosti in učne stile učencev.
- Zagotoviti nadomestne učne dejavnosti, ki učencem omogočajo, da raziščejo snov v večjo globino ali širino kot njegovi sošolci.

OBOGATITEV UČNEGA NAČRTA

- Vključuje več jezikov, več interdisciplinarnih krožkov, več tečajev v umetnosti, kot tudi pouka o vodstvu, organizacijskih in medosebnih spretnostih.

SAMOSTOJNO UČENJE

- Učenje brez učiteljevega usmerjanja.
- Razvijati konceptualne, organizacijske, socialne, tehnološke, analitične in raziskovalne sposobnosti.

SMERNICE ZA DELO Z NADARJENIMI PO PODROČJIH

- **ŠPORT**

- Telesna vadba,
- Aerobne rutine,
- Pametna tablica,
- Interaktivni športi ali igre,
- Ekskurzije z aktivnim vključevanjem,
- Možnost učenja sošolcev,
- Vključevanje multimedijskih virov (računalnik, video kamera, PowerPoint predstavitve, fotografije itd.).

• UMETNOST

- Udeležba na prireditvah, predstavah, delavnicah, avdicijah,
- Nabiranje ocen/kritik,
- Mentorski programi,
- Neposreden stik s strokovnjaki posameznega področja,
- Študiranje literature, preiskovanje virov.

• JEZIK

- Literatura: branje kakovostnih besedil v širokem obsegu, kritično branje, razvoj analitičnih in interpretacijskih spretnosti.
- Pisanje: pisanje v drugačnih oblikah (pripovedno, informativno, grafični roman)
- Študij jezika: formalni študij slovnice in besedišča, razumevanje skladenjske strukture jezika, spodbujanje razvoja besedišča, pospeševanje razumevanja besednih odnosov (analogije) in izvorov (etimologije).
- Ustno komuniciranje: ocenjevalno poslušanje, debata, razprave, snemanje, dramske vaje (monolog).

• **MATEMATIKA**

- Zgoščevanje kurikuluma,
- Fleksibilno združevanje naprednih učencev matematike znotraj ali zunaj učilnice, da se jim omogočajo priložnosti za sodelovanje z drugimi podobno mislečimi učenci,
- Med-razredne skupine, ki vključujejo diferenciacijo učnega načrta in navodil na ravni skupine,
- Napredne možnosti vsebin, kot so mentorstva, možnosti spletnega učenja, dvojni vpis med institucijami,
- Učenje na daljavo je še ena možnost za učence v manj naseljenih območjih, kjer učitelji, ki so specialisti določene vsebine, niso tako pogosti, ali kjer ni podobno mislečih učencev, s katerimi lahko sodelujejo,
- Spodbujanje več rešitev, reševanje problemov in odprto razmišljanje,
- Ponujanje praktičnih dejavnosti, zanimivih problemov in povezav do matematičnih dogodkov v vsakdanjem življenju.

• **NARAVOSLOVJE**

- Izmenjava in spodbujanje radovednosti študentov,
- Diferenciran pouk,
- Sodelovanje z organizirano uporabo spletnih virov in orodij,
- Spodbujanje sodelovanja na znanstvenih tekmovanjih in taborih,
- Omogočen dostop do bolj zahtevnih besedil in informacij za raziskave,
- Spodbujanje samoocenjevanja
- Spodbujanje učencev za nadaljnje raziskovalno delo doma.

• TEHNIKA IN TEHNOLOGIJA

- Video konference,
- Sistemi za upravljanje tečajev,
- Blogi,
- Socialna omrežja,
- Elektronsko mentorstvo,
- Spletni tečaji,
- Interaktivne spletne strani.

DELO Z NADARJENIMI PREDŠOLSKIMI OTROCI

- Ustvariti okolje, ki je pismeno bogato - tako, v katerem imajo učenci veliko priložnosti poslušati, brati, pisati in govoriti.
- Uporaba podaljšanih oblik besedil, kot so pesmi, knjige, revije in časopisi v nasprotju z zgolj branjem črk, besed, besednih zvez in posameznih stavkov.
- Nadaljevanje branja na glas, še dolgo potem, ko so učenci sposobni sami brati.
- Dajati učencem številne vire bralnih materialov.
- Zagotoviti čas za samostojno branje.
- Poudarjati sposobnosti bralnega razumevanja.
- Zagotoviti veliko možnosti za pisanje, tako pred kot po branju.
- Zagotoviti avtentične učne izkušnje.
- Zagotoviti priložnosti za raziskovanje.
- Uporaba ustvarjalnosti kot sredstva za spodbujanje kritičnega mišljenja ali odkrivanja.

PRIMERJAVA S SLOVENIJO

- Osnovno vodilo za delo z nadarjenimi je **spodbujati učenčeve potenciale**.
- Nadarjeni imajo pravico **do individualiziranih programov** vzgoje in izobraževanja.
- Šola zagotovi strokovne delavce za pripravo, izvedbo in evalvacijo individualiziranih programov.
- Prilagajanje vsebin, metod in oblik dela.
- Ustrezni materiali in kadrovski pogoji.
- Vključitev v **dodatni pouk, druge oblike individualne in skupinske pomoči ter druge oblike dela**.
- **Razširjen program** omogoča vključitev v dodatni pouk in izbiro interesnih dejavnosti.
- Oblike **diferenciacije**: notranja, fleksibilna.
- Hitrejše napredovanje.
- Možnost izobraževanja na domu.
- Delo z nadarjenimi se mora začeti čim bolj zgodaj.

PRIMERJAVA S SLOVENIJO

- Prilagoditve se načrtujejo in dokumentirajo v individualiziranem programu.
- Izvajajo se fleksibilno glede na značilnosti posameznega nadarjenega učenca.
- So organizacijske in vsebinske.
- Nadarjenim učencem lahko prilagajamo učne vsebine in metode in strategije dela.
- Upoštevajo se tudi v okviru dodatnega pouka, pri pripravi na tekmovanja, raziskovalnih taborih, pri programih za osebni razvoj, ekskurzijah, projektih, umetniških kolonijah, ...
- Pri načrtovanju in izvajanju prilagoditev je treba posebno pozornost posvetiti nadarjenim učencem iz drugega kulturnega ali jezikovnega okolja, učencem iz družin z nižjim SES ter nadarjenim s posebnimi potrebami (dvojno izjemni učenci).
- Koordinator za delo z nadarjenimi učenci, ki organizira in usklajuje različne postopke in dejavnosti, povezane z vzgojo in izobraževanjem (načrtovanje in spremljanje izvajanja individualiziranega programa ter evalvacija dela z nadarjenimi).

- Ustrezni materiali in kadrovski pogoji,
- Soglasje staršev in mnenje učenca,
- Slediti načelu širjenja in poglobljanja znanja,
- Zavzemati se za učenčevo hitrejšo napredovanje v procesu učenja,
- Razvijati ustvarjalnost,
- Strmeti k rabi višjih oblik učenja,
- Upoštevati individualnost,
- Spodbujati samostojnost in odgovornost,
- Skrbeti za njegov celostni osebnostni razvoj
- Zagotoviti raznovrstnost ponudbe ter možnost svobodne izbire

PRIMERJAVA S SLOVENIJO

PRVA TRIADA	DRUGA TRIADA	TRETJA TRIADA
Notranja diferenciacija	Fleksibilna diferenciacija	Zunanja diferenciacija
Individualiziran pouk	Vzporedni in obogatitveni programi	Izdelava seminarских in raziskovalnih nalog
Dodatni pouk	Kreativne delavnice	Obogatitveni programi
Domače zadolžitve	Raziskovalni tabori	Svetovanje pri izbiri poklica
	Tekmovanja	
	Programi za razvijanje socialnih spretnosti	

IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV

IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV ZA DELO Z NADARJENIMI

ONTARIO (Kanada)	SLOVENIJA
- Dobro razumevanje pomena diferenciranega poučevanja za zadovoljevanje učnih potreb različnih učencev (Jurševič, 2012) - Bachelor of Education program (Brock university) - Cognition and the exceptional learner - Programming for inclusive classroom - Kompetence ob zaključku študija - Zmorejo prilagajati navodila glede na različne razvojne potrebe učencev - Pridobijo specifična znanja o prilagajanju navodil, zahtev, za večjo vključenost vseh	- Druga stopnja programa Razredni pouk - Pedagoška fakulteta univerze v Ljubljani - Obvezni del predmetnika – ni predmetov, povezanih z nadarjenimi učenci - Izbirni predmeti – specifična znanja o nadarjenih učencih - Nadarjeni učenci v osnovni šoli (1. stopnja) - Nadarjenost v učnem kontekstu (2. stopnja)
- Manj specifičnih znanj, večji pomen inkluzivni naravnosti razreda	• Več specifičnih znanj, manj znanj o prilagajanju navodil/nalog različnim potrebam učencev.

PROGRAMI DODATNEGA IZOBRAŽEVANJA

ONTARIO (Kanada)	SLOVENIJA
• Wilfrid Laurier University • Enomesečni tečaj o nadarjenih učencih in delu z njimi • Področja: • Značilnosti • Kritično in kreativno mišljenje • Diferenciacija kurikuluma • Razvojne stopnje in socialno-emocionalne potrebe • Nadarjeni učenci v nižjih razredih • Nadarjeni učenci v višjih razredih • Posebne skupine nadarjenih učencev • Individualni načrt • Identifikacija in spremljanje nadarjenih • Tehnike ocenjevanja	• Različne ustavnove, preko Kataloga programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v VIZ: • Delo z matematično nadarjenimi učenci • Spodbujanje mlajših nadarjenih učencev za naravoslovje in fiziko • Nadarjen otrok v vrtcu • V mojem razredu je nadarjen učenec, kaj zdaj?

VLOGA STARŠEV

SISTEMSKA VKLJUČENOST STARŠEV IN OBLIKE PODPORE

Kanadska provinca Alberta

ČLANI KOMITEJA, ki je zadolžen za izobraževanje nadarjenih učencev
(načrtovanje ter razvijanje edukacijskega programa za nadarjene učence)

POMEMBNI ČLANI, že pri načrtovanju programov dela z nadarjenimi otroki.

Pomen prostovoljstva staršev v skupnosti.

Starši so eni izmed glavnih virov podpore pri realizaciji zastavljenih programov
dela z nadarjenimi učenci.

SISTEMSKA VKLJUČENOST STARŠEV IN OBLIKE PODPORE

Kanadska provinca Alberta

Vzgojno-izobraževalna institucija mora:

- starše informirati o programih za nadarjene učence,
- nuditi staršem izobraževanje: učenje z in od staršev,
- omogočiti staršem, da delijo svoje izkušnje z organiziranjem projektov, interesnih skupin, izletov itn.,
- omogočiti, da se starši zavedajo virov pomoči, kot so svetovanje, društva, knjige itn.

SISTEMSKA VKLJUČENOST STARŠEV IN OBLIKE PODPORE

SLOVENIJA

Osnovna šola Breg - akcijski program za delo z nadarjenimi učenci

V njem je opredelila vključevanje staršev v naslednjih točkah:

- predstavitev programa aktivnosti za tekoče šolsko leto ter priprava in ponudba programov šole za starše, povabilo staršem k sodelovanju,
- opravljanje strukturiranih intervjujev s starši in izpolnjevanje vprašalnikov ,
- sestanek s starši za seznanitev, da je njihov otrok evidentiran kot nadarjeni učenec in pridobitev soglasja za postopek identifikacije ,
- seznanitev staršev (in učenca) z rezultati identifikacije in pridobitev soglasja staršev za INDEP,
- pridobitev mnenja staršev k INDEP in soglasja, ga starši podpišejo,
- podrobna predstavitev dela z nadarjenimi učenci staršem, ki se udejanji preko predavanja za starše učencev I. razreda,
- predavanje za starše učencev 3. razreda z naslovom Nadarjeni učenci - predstavitev koncepta v okviru dela z otroci s posebnimi potrebami,
- analiza uresničevanja ciljev INDEP s starši

SISTEMSKA VKLJUČENOST STARŠEV IN OBLIKE PODPORE

SLOVENIJA

V Konceptu: odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni OŠ (1999) so predlagane aktivnosti in oblike vključevanja staršev nadarjenih otrok

V 2. in 3. triadi je predlagano osebno svetovanje učencem in staršem

SISTEMSKA VKLJUČENOST STARŠEV IN OBLIKE PODPORE

Kanadska provinca Alberta

Velik poudarek namenjajo podajanju mnenja staršev o svojem otroku

visoko pomembnost vprašalnikov za starše

PARENT IDENTIFICATION FORM¹¹⁷

Student's Name: _____ Year Level: _____ Age: _____

Parents' Names: _____

SECTION A

Instructions: In relation to the typical child in the neighbourhood, please circle a number for each item which best describes your child:

- 5 Has this trait to a high degree
 4 Has this trait more than the typical child
 3 Compares with the typical child
 2 Has this trait less than the typical child
 1 Lacks this trait

Has advanced vocabulary; expresses himself or herself fluently and clearly.	5	4	3	2	1
Thinks quickly.	5	4	3	2	1
Wants to know how things work.	5	4	3	2	1
Is an avid reader.	5	4	3	2	1
Puts unrelated ideas together in new and different ways.	5	4	3	2	1
Asks reasons why — questions almost everything.	5	4	3	2	1
Likes grown-up things and to be with older people.	5	4	3	2	1
Has a great deal of curiosity.	5	4	3	2	1
Is adventurous.	5	4	3	2	1
Has a good sense of humour.	5	4	3	2	1
Is impulsive.	5	4	3	2	1
Tends to dominate others if given the chance.	5	4	3	2	1
Is persistent — sticks to the task.	5	4	3	2	1
Has good physical co-ordination and body control.	5	4	3	2	1
Is independent and self-sufficient.	5	4	3	2	1
Reasons.	5	4	3	2	1
Has a wide range of interests.	5	4	3	2	1
Has a broad attention span which allows him or her to concentrate and persevere in problem solving and pursuing interests.	5	4	3	2	1
Shows initiative.	5	4	3	2	1
Seeks his or her own answers and solutions to problems.	5	4	3	2	1
Has a great interest in the future and/or world problems.	5	4	3	2	1
Follows complex directions.	5	4	3	2	1

Is prepared to take some social risks.	5	4	3	2	1
Is a leader.	5	4	3	2	1
Enjoys complicated games.	5	4	3	2	1
Sets high goals for himself or herself.	5	4	3	2	1
Continually questions the status quo.	5	4	3	2	1

SECTION B

- Did your child read before he or she went to school? Yes / No
 If the answer is yes, did your child teach himself or herself to read? Yes / No
- Does your child play a musical instrument? Yes / No
 Is so, which? _____
- In what outside activities does your child participate? _____

- What are your child's special interests or hobbies? _____

- What recent books has he or she read and enjoyed? _____

- Please comment, where appropriate, on any of the following:
 Your child's . . .
 - unusual accomplishments (present or past)
 - special talents
 - special opportunities
 - relationships with others
 - preferred activities when alone
 - expression of boredom
 - special problems and needs.

SISTEMSKA VKLJUČENOST STARŠEV IN OBLIKE PODPORE

SLOVENIJA

1. EVIDENTIRANJE

2. IDENTIFIKACIJA

3. MNENJE IN SEZNANITEV STARŠEV

Šolska svetovalna služba oblikuje
mnenje o učencu ali dijaku tudi
na osnovi pogovora s starši
+
potrebno pridobiti mnenje
staršev ter njihovo soglašanje za
nadaljnjo identifikacijo.

V tretjem koraku se pridobi tudi mnenje
staršev o otrokovi nadarjenosti ter se jih
seznani s pridobljenimi rezultati identificiranja.

VPRAŠALNIKI?

SISTEMSKA VKLJUČENOST STARŠEV IN OBLIKE PODPORE

Kanadska provinca Alberta

Portfolio učenca = sistematična zbirka učenčevega dela, ki nudi informacije o njihovem vedenju, motivaciji, stopnji razvoja in napredku skozi čas.

Vsak dokument v portfoliu je označen z:

- **učenčevim imenom,**
- **datumom** ter
- **kratkim opisom, zakaj je učenec ta izdelek izbral za portfolio.**

Preostale izdelke šola pošlje staršem!

SISTEMSKA VKLJUČENOST STARŠEV IN OBLIKE PODPORE

Kanadska provinca Alberta

Oblikovanje INDEP

Priprava INDEP v Alberti ima pet stopenj:

1. zbiranje informacij,
2. oblikovanje smeri dela,
3. razvijanje INDEP,
4. izvajanje INDEP,
5. evalvacija INDEP.

Tim mora starše vključiti kot
aktivnega člana strokovnega
tima, kar se da zgodaj.

SISTEMSKA VKLJUČENOST STARŠEV IN OBLIKE PODPORE

Kanadska provinca Alberta

Smernice pri vključevanju staršev v proces načrtovanja individualiziranega programa:

- upoštevajte in spodbujajte vložek staršev pri načrtovanju INDEP,
- pogovorite se kdaj in na kakšen način želijo biti starši vključeni v vzgojno izobraževalni proces otroka in kako želijo biti obveščeni o napredku,
- nudite pomoč staršem pri pripravi za timski sestanek za INDEP,
- izdelajte osnutek INDEP in dodajte pomembne informacije staršev (z zahtevanjem podpisa na končani INDEP in pri tem ne vključevanje mnenja staršev se lahko odraža kot odklonilno za starše),
- omogočite staršem kopijo INDEP, da olajšate njihovo podporo otroku doma ter delovno kopijo za njihova opazovanja.

SLO
?

IPP — STUDENT PROFILE⁶⁵

Name: Jordan Jones Teacher: Mr. Morrow (homeroom)
 Date: Oct. 26/99 Grade/Class: 8 School: Hopewell Junior High

Learning Styles/Strengths:

Prefers discussion, simulations
 Strong vocabulary
 Verbal/non-verbal reasoning

Results from Achievement Tests

Name of Test	Date Given	Result
AB Ach. Tests (Gr. 6)	06/97	Exceptional Range

Student Interests:

Reading
 Golf
 Chess
 Plays clarinet

Results from Formal Testing

Name of Test	Date Given	Result
WISC-III	06/03/98	F.S. 140
Renzulli/Smith Learning Styles Inventory	09/03/98	See file

Special Abilities:

Creative thinker (fluent, original).
 Exceptional math strengths.

Teacher Observations:

Parent Observations:

Summary of Needs:

Co-operative learning strategies.
 Counselling to address perfectionistic trait.

Student's vision, goals for self:

- To achieve Grade 12 matriculation as quickly as possible.
- To improve skills in individual sports (golf, snowboarding).
- To participate in formal debate competition.

*Append samples of student work

SAMPLE

MATHILDE MAISON

INDIVIDUALIZED PROGRAM PLAN

STUDENT: Mathilde
 BIRTH DATE: June 30, 19xx
 TEACHER RESPONSIBLE
 FOR OVERALL PROGRAM: Mrs. F. Suratess

STUDENT I.D.#: 56946572
 PARENT/GUARDIAN: Mr. and Mrs. Maison
 REVIEW DATES: November/March/June

DATE: September 25, 19xx
 TELEPHONE:
 LEARNING GROUP/GRADE: Integrated Grade 1 class

SPECIAL EDUCATION AND RELATED SERVICES (Additional School Staff/Support Personnel/Agencies) Language Arts — Mrs. Graylock, Consultant — Mr. Knoughtel, Psychologist — Dr. G. Soda	SCHOOL HISTORY Elementary at Meadowbrook	RELEVANT MEDICAL INFORMATION asthma, allergy to eggs and peanuts
AREAS OF STRENGTH (Talents, Skills, Interests) - enthusiastic about learning - learns quickly and is interested in everything - good vocabulary, strong memory - good sense of humour - strong imagination, fluency of ideas and a fund of general knowledge - exhibits advanced reading comprehension and vocabulary through her articulate speech - work demonstrates good understanding of basic mathematical skills - displays interest in and an understanding of science and the scientific method	AREAS OF NEED - has difficulty dealing with errors when she makes them - seeks attention and control of situations - needs to be challenged in all academic areas - needs to develop self-direction - needs to reconcile her emotional intensity with her intellectual development - working co-operatively - coping skills when angry and frustrated - reduction of impulsive behavioural reactions	STUDENT INVOLVEMENT - parent/student/teacher interview in September to develop IPP goals - will provide feedback with respect to enjoyment of academic tasks - will have opportunities to work with a variety of peers in various settings
ASSESSED LEVEL OF EDUCATIONAL PERFORMANCE Diagnostic Reading Program (DRP) (September 199x) — Independent Level: end Grade 2; Instructional Level: mid-Grade 3; Frustration Level: early Grade 4 Gates McGinitie (October 199x) — Vocabulary: 97 percentile; Comprehension: 95 percentile Key Math (October 199x) — Overall grade equivalent: 2.8. Mathilde showed advanced skills in		

PARENT INVOLVEMENT

- involved in development of IPP
- parent/student/teacher interview held in September
- will use questions rather than making suggestions in helping Mathilde with her school work
- will use thinking guides provided by the teacher when reading and talking about stories
- will monitor Mathilde's social-emotional development as the year progresses

IZOBRAŽEVANJA ZA STARŠE

Kanadska provinca Alberta

Alberta nudi izobraževanje staršev preko:

- **PRIROČNIKOV** - pomembna vloga učitelja in drugih strokovnih delavcev pri izobraževanju staršev o nadarjenosti in delu z njihovimi otroki
- **REVIJ:**
 - »**Gifted child today**« izhaja enkrat mesečno in je namenjena staršem ter učiteljem
 - »**Understanding Our Gifted**«, ki vključujejo članke o starševstvu, strategijah, ocenah knjig, internetnih strani za starše ipd.

IZOBRAŽEVANJA ZA STARŠE

SLOVENIJA

Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti (CRSN)

- predavanja in seminarji, kamor se lahko vključijo tudi starši.

»Delo z matematično nadarjenimi učenci«, ki je bil organiziran 5. in 6. februarja na Pedagoški fakulteti.

Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije
Jadranska ul. 19, 1000 Ljubljana, Slovenija

Izobraževalni seminar DMFA Slovenije

Delo z matematično nadarjenimi učenci

Petek in sobota, 5. in 6. februar 2016, Pedagoška fakulteta, Ljubljana

(2. obvestilo)

DMFA Slovenije vljudno vabi na tradicionalni 16-urni zimski izobraževalni seminar. Seminar bo tokrat osredotočen na delo z matematično nadarjenimi učenci v 3. triadi OŠ, večina predavanj in dela bo zanimivih za vse pedagoge in širši krog ljubiteljev matematike. Seminar bo potekal v sodelovanju Centrom za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti CRSN UL PeF.

Informativni urnik seminarja je naslednji (manjše spremembe so še možne):

Petek, 5. 2. 2016

09:00 *Uvodne besede*
09:15 Dr. Zlatan Magajna, UL PeF: *Matematični dokaz kot izziv za nadarjene osnovnošolce*
10:30 Odmor
10:45 Dr. Peter Juhász, Budimpešta: *Metoda L. Pósa in raziskovalno učenje za nadarjene (1. del)*
12:15 Odmor
13:00 Katja Kmetec, OŠ Grosuplje: *Matematični triki in čarovnije*
13:50 Delavnica (v pripravi)
14:40 Delavnica (v pripravi)
15:30 Marko Juhant: *O vzgoji nadarjenih otrok*

Sobota, 6. 2. 2016

09:00 Dr. Milan Hladnik, UL FMF: *Tlakovanje s kvadrati*
10:30 Odmor
10:45 Dr. Lucija Željko, OŠ Sostro: *Izkušnje z akceleracijo matematično nadarjenih osnovnošolcev*
11:30 Vesna Harej, OŠ Dravljice: *Ustvarjalnost in sodelovanje tlakujeta pot do raziskovalne naloge*
12:15 Odmor
13:00 Dr. Peter Juhász, Budimpešta: *Metoda L. Pósa in raziskovalno učenje za nadarjene (2. del)*
14:30 Dr. Boštjan Kuzman, UL PeF: *Nerešeni matematični problemi za osnovnošolce*
16:00 *Zaključek in evalvacija seminarja*

Prijave na seminar so možne do 29. januarja 2016 preko Infostrežnika DMFA Slovenije, www.dmfa.si, za udeležence, ki niso zaposleni v šolah, izjemoma tudi po elektronski pošti tajnik@dmfa.si.

Kotizacija za seminar znaša 50 EUR (vključuje DDV) oziroma 35 EUR za člane DMFA Slovenije. Račun za kotizacijo bo poslan na šolo, kjer ste zaposleni, takoj po zaključenem seminarju. Potrđilo o udeležbi na 16-urnem seminarju bo izstavljeno na podlagi plačane kotizacije in evidentirane prisotnosti.

Koordinator seminarja: dr. Boštjan Kuzman, Pedagoška fakulteta UL, bostjan.kuzman@pef.uni-lj.si.

Petek, 5. 2. 2016

09:00 *Uvodne besede*
09:15 Dr. Zlatan Magajna, UL PeF: *Matematični dokaz kot izziv za nadarjene osnovnošolce*
10:30 Odmor
10:45 Dr. Peter Juhász, Budimpešta: *Metoda L. Pósa in raziskovalno učenje za nadarjene (1. del)*
12:15 Odmor
13:00 Katja Kmetec, OŠ Grosuplje: *Matematični triki in čarovnije*
13:50 Delavnica (v pripravi)
14:40 Delavnica (v pripravi)
15:30 Marko Juhant: *O vzgoji nadarjenih otrok*

IZOBRAŽEVANJA ZA STARŠE

SLOVENIJA

Pomembno vlogo pri izobraževanju staršev nadarjenih otrok ima tudi **posamezna vzgojno-izobraževalna institucija.**

- podrobna predstavitev dela z nadarjenimi učenci staršem, ki se udejanji preko predavanja za starše učencev 1. razreda ter
- predavanje za starše učencev 3. razreda z naslovom Nadarjeni učenci - predstavitev koncepta v okviru dela z otroci s posebnimi potrebami

PRIROČNIKI ZA STARŠE

Kanadska provinca Alberta

Priročnik »**The Journey: A handbook for parents of children who are gifted and talented**« (2004) sestavlja 10 poglavij

ŠT.	NASLOV	KRATEK POVEZETEK
1.	Začetek potovanja: Zgodbe otrok o njihovih starših	Štiri nadarjeni učenci so delili svojo zgodbo.
2.	Znaki nadarjenosti	Navedene so glavne značilnosti nadarjenih, znaki nadarjenosti (kako lahko kot starš prepozna v otroku nadarjenost). Staršem nudijo tudi ček listo preko katere lahko ocenijo svojega otroka. Ček lista ima 42 trditev, ki jih starš odkljuka, če se le-te pri otroku pojavljajo občasno ali pogosto. V poglavju avtorji staršem tudi predstavijo pozitivne in negativne vidike značilnih vedenj nadarjenih. Za starše so tudi pripravili strategije za spodbujanje nadarjenosti. Opisali so tudi pomen zgodnjega odkrivanja nadarjenosti.
3.	Ocenjevanje in identifikacija nadarjenosti	Opisan je celoten postopek ocenjevanja in identifikacije nadarjenih otrok. Pri tem natančno opredeljujejo vlogo staršev. Dodali so še: individualno ocenjevalno lestvico za nadarjene učence, obrazec za identifikacijo področij interesa nadarjenih učencev, obrazec za starše. Pripravili so tudi strategije, kako starši predstavijo postopek odkrivanja otroku.

PRIROČNIKI ZA STARŠE

Kanadska provinca Alberta

ŠT.	NASLOV	KRATEK POVEZETEK
4.	Pot v šoli: izkoriščanje šolskih izkušenj v popolnosti	Avtorji opredelijo vlogo staršev v času otrokovega šolanja. Navedejo tudi seznam vprašanj, ki so lahko staršem v pomoč pri vpisu v šolo. Obrazložijo tudi INDEP (ang. Individualized program planing). Navedejo korake učinkovitega sodelovanja staršev s šolo.
5.	Pot družine: kako lahko nadarjenost vpliva na družinske izkušnje	Navajajo strategije, ki so lahko v pomoč staršem pri soočanju z izkušnjo. Dodali so tudi strategije komunikacije staršem z otroki, strategije podpore otroku doma, strategije soočanja z izzivi v adolescenci, strategije učenja otroka samozagovornišva.
6.	Raziskovanje skupnosti: iskanje priložnosti in grajenje podpore	Avtorji predstavljajo različne skupine v skupnosti, kamor se lahko starši obrnejo po pomoč ali pa vanje vključijo svoje otroke.
7.	Ovire na poti: soočanje z slabšim dosežkom, perfekcionizmom, večjo občutljivostjo, depresijo, frustracijo in introvertiranostjo	V priročniku so navedene strategije, ki jih starši lahko uporabijo pri soočanju z nižjimi dosežki, strategije pomoči ob perfekcionizmu otroka, strategije pomoči ob preobčutljivosti nadarjenih otrok, strategije spodbujanja izražanja čustev otrok, strategije spopadanja z depresijo in frustracijo ter introvertiranostjo.

PRIROČNIKI ZA STARŠE

Kanadska provinca Alberta

ŠT.	NASLOV	KRATEK POVEZETEK
8.	Nadarjenost in učne težave, motnje pozornosti in Aspergerjev sindrom	Opredeljen je pojem dvojno izjemnih, učnih težav. Navedene so tudi strategije podpore staršev otroku, ki je dvojno izjemen (še posebej so nato opredeljene glede na posebne potrebe, ki jih lahko ima dvojno izjemni otrok).
9.	Pot pred nami: načrtovanje kariere in razvoja	V priročniku so navedeni možni izzivi ob načrtovanju poklica. Navedene so tudi strategije raziskovanja interesov otroka in določanja ciljev, strategije dela v skupini z drugimi, strategije načrtovanja nadaljnega šolanja, .
10.	Potovanje se nadaljuje: raziskovanje novih vprašanj	Staršem nudijo smernice pri iskanju nadaljnjih vprašanj, ki jih imajo v povezavi z nadarjenim otrokom.

PRIROČNIKI ZA STARŠE

Kanadska provinca Alberta

»**Teaching Students who are gifted and talented**« (2000) - ček lista za starše, ki jim lahko pomaga pri sodelovanju s šolo svojega otroka.

V njej so navedeni nasveti, ki so lahko v pomoč staršem pri splošnem sodelovanju s šolo ter pri vključevanju načrtovanja INDEP.

TIPS FOR PARENTS¹³¹

GENERAL TIPS

Parents are valuable members of the IPP team. The following tips may enhance your participation in your child's educational program:

- ☐ maintain ongoing contact with the school
- ☐ take an active role in decision making
- ☐ ask about other parents who may be in a similar situation; they can be a valuable resource
- ☐ ask about the services and resources available.

TIPS FOR PARTICIPATING IN THE IPP PROCESS

Before the meeting:

- ☐ find out in advance what the agenda is
- ☐ discuss your child's involvement in the process
- ☐ jot down your comments and questions in advance
- ☐ think about your goals and expectations for your child.

At the meeting:

- ☐ make time limits known if you have other commitments
- ☐ provide samples of your child's work done at home if you think they could be useful
- ☐ ask questions if anything is unclear to you
- ☐ ask how you can help achieve some of these goals at home.

NOTES

PRIROČNIKI ZA STARŠE

Slovenija

- M. Rihtarič in T. Plohl (1993) z naslovom “**Starši oblikujejo nadarjene otroke: priročnik za starše**”
- A. Klinc idr. so izdali priročnik z naslovom »**Delo z otroki s posebnimi potrebami, učnimi težavami in posebej nadarjenimi učenci**«

PRIROČNIKI ZA STARŠE

Slovenija

- **»Nadarjeni v zgodnjem otroštvu«** (2015) - dejavnosti za otroke stare od 3 do 6 let

ŠT. POGLAVJA	NASLOV POGLAVJA
1.	Zgodnje vključevanje nadarjenih v vzgojno-izobraževalno okolje
2.	Prepoznavanje nadarjenih otrok
3.	Dejavnosti in pripomočki za nadarjene otroke
4.	Gibanje/ Razvoj motorike
5.	Glasba
6.	Pismenost in jezik
7.	Matematika
8.	Učenje je zabavno in je za vse

PRIROČNIKI ZA STARŠE

Slovenija

- **»NTC učenje: spodbujanje razvoja učnih potencialov otrok v predšolskem obdobju« (2010)**

PRIROČNIKI ZA STARŠE

Slovenija

SKLOP	DEJAVNOSTI
Spodbujanje razvoja sinaps v možganih (nevronska mreža)	I. telesno-gibalne igre Primer aktivnosti: vrtenje in vaje ravnotežja I. igre za akomodacijo Primer aktivnosti: igre z žogo, opazovanje, tek, preskakovanje,, plezanje, plavanje I. grafomotorične igre Primer aktivnosti: vpeljevanje vezalk, oblikovanje plastelina, pobiranje drobnih predmetov
Spodbujanje pomnjenja z asociacijami	I. igre s simboli Primer aktivnosti: zbiranje simbolov avtomobilskih znamk, nogometnih klubov, zastav I. igre spomina Primer aktivnosti: NTC sestavljanke, NTC igra spomina, kocka presenečenj, potovanje I. glasbene dejavnosti Primer aktivnosti: poslušanje himen držav, prepoznavanje razlik v skladbi
Spodbujanje funkcionalnega mišljenja	I. uganke / problemska vprašanja Primer aktivnosti: primeri ugank I. igre za spodbujanje ustvarjalnega mišljenja Primer aktivnosti: skupinska ugankarija, ekološki junaki

PRIMER DOBRE PRAKSE

PRIMER DOBRE PRAKSE PREPOZNAVANJA IN DELA Z DVOJNO IZJEMNIMI (ROMANIUK, 2004)

Konkretne strategije za delo z učenci, ki imajo ADHD (motnjo pozornosti in hiperaktivnosti) in so nadarjeni:

- Pozorno jih poslušajte, preden jim daste verbalne informacije
- Spodbudite jih, da povejo informacije v svojem jeziku in s svojimi besedami
- Dajte jim jasno vedeti, kakšna so vaša pričakovanja, povezana z njihovim vedenjem oblikujte jasna pravila vedenja, prikažite jim ustrezno vedenje
- Zagotovite pozitivne povratne informacije ob vsakem ustreznem vedenju
- Omejite število kritik
- Ne dajajte več navodil naenkrat
- Bodite potrpežljivi
- Dobro se poučite o ADHD

PRIMER DOBRE PRAKSE PREPOZNAVANJA IN DELA Z DVOJNO IZJEMNIMI (ROMANIUK, 2004)

Konkretne strategije za delo z učenci, ki imajo Aspergerjev sindrom in so nadarjeni:

- Spoštujte njihovo individualnost in potrebo po miru
- Prepoznajte in spodbujajte njihovo močno področje in interese
- Otroku poiščite mentorja - navadno se lahko navežejo na eno osebo
- Uporabljajte vizualne opore za prikaz dnevnih rutin
- Uporabljajte monoton glas pri razlagi - spreminjanje glasu naj bi jih nerviralo,
- Učite jih socialne percepcije in socialnih veščin
- Predstavljajte aktivni model ali zagotovite model učenca pri vzpostavljanju socialnih interakcij
- Varujte učenca pred žalitvami v razredu - zagotovite, da bo v razredu sprejet tako, da ozavestite druge o njegovih posebnostih.

EMPIRIČNI DEL

Osnovni podatki članka	Sankar De-Leeuw, N. (2004). Case studies of gifted kindergarten children: Profiles of promise. <i>Roeper Rewiev</i> , 26(4), 192 - 207.
Razlogi za izbiro	Dostopnost, predlog aktivnosti za vzgojiteljice, pomoč pri prepoznavanju
Namen raziskave	Raziskati značilnosti nadarjenih otrok, starih med 5 in 6 let na naslednjih področjih: intelektualna domena, socialna domena, domena učinkovitosti, fizična domena, estetska in ustvarjalna domena
Cilji	Podrobno preučiti razvojne značilnosti nadarjenih otrok. Raziskati, kakšne so vzgojno-izobraževalne potrebe nadarjenih otrok
Raziskovalna vprašanja	Kakšne so razvojne značilnosti nadarjenih otrok na naslednjih domenah: intelektualna, socialna, domena učinkovitosti, fizična domena, estetska in ustvarjalna domena? Katere so vzgojno-izobraževalne potrebe otrok na naslednjih domenah: intelektualna, socialna, domena učinkovitosti, fizična domena, estetska in ustvarjalna domena?

VZOREC

- V Organizaciji za podporo staršem in nadarjenim otrokom, ter v nekaterih vrtcih v Alberti.
- Starši ali vzgojitelji predlagali otroke, ki bi lahko ustrezali kriterijem raziskave.
- Kriteriji: inteligenčni kvocient višji od 130, starost med 5 in 6, nadpovprečne ekspresivne verbalne sposobnosti (nad 75. percentilom).
- Od 24 (4 deklic in 20 dečkov) predlaganih je 12 otrok, po opisu sodeč, dosegalo kriterije.
- Na koncu izbrali 5 otrok.

INSTRUMENTI

Standardizirani testi:

- Stanford-Binet Intelligence Scale
- One-Word Picture Vocabulary Test

Opazovanje

- Izhajali so iz izhodišč avtorjev Bogdan in Biklen (1992), ki vključuje opazovanje v različnih okoljih

Vprašalniki

- Vprašalnik za starše o rojstvu otroka, podatke o zdravju otroka, osebnih izkušnjah ter opažanjih na področju funkcioniranja otroka.
- Vprašalnik za učitelje o otrokovem kognitivnem, psihomotoričnem in socialnem funkcioniranju.

Intervjuji

- Delno strukturirani intervjuji so bili uporabljeni pri otrocih.

POSTOPKI ZBIRANJA IN OBDELAVE PODATKOV

- Analiza dokumentacije,
- kvalitativna metoda,
- triangulacija metod (standardizirani testi, vprašalniki/intervju, opazovanje) in virov (otroci, vzgojitelji, starši),
- dva tipa kodiranja: odprto kodiranje in osno kodiranje.

REZULTATI, UGOTOVITVE

Oblikovali so naslednje kategorije:

- intelektualna domena,
- socialna domena,
- domena učinkovitosti,
- fizična domena,
- estetska in ustvarjalna domena.

REZULTATI, UGOTOVITVE

DOMENA	REZULTATI
Intelektualna domena	- obsežno znanje o različnih temah (njihovo znanje širše v primerjavi z vrstniki) - učenec so opisovali kot »pametne« - imajo odličen spomin - imeli številna vprašanja o vesolju, veri, mitologiji in Zemlji že od malih nog - akademske veščine bolje razvite v primerjavi z vrstniki (radi brali v prostem času) - razlike so se pokazale pri primerjavi branja v šoli in doma - večina otrok je pregovorila pred 1 letom starosti = odlični v ekspresivnem jeziku - polni idej, radi demonstrirajo. - visoko razvito razumevanje za razredna pravila, smeri.

REZULTATI, UGOTOVITVE

DOMENA	REZULTATI
Socialna domena	- raje sami kot pa v skupini (aktivnosti znotraj njihovega interesa) - raje izbirali za igro starejše otroke - družili so se z enko mislečimi vrstniki, pri tem pa so se dobro zavedali sposobnosti posameznih vrstnikov - otroci so se razlikovali v zmožnosti prilagajanja se skupinskim normam in v vživljanju v druge

REZULTATI, UGOTOVITVE

DOMENA	REZULTATI
D o m e n a učinkovitosti	- razlikovali rezultati o občutljivosti - nekateri učenci zelo tekmovalni - skupni smisel za humor - pokazali več znakov perfekcionizma in nase prilagali nerealističen pritisk (se ukvarjali z ugankami več ur) -visoko motivirani za področja interesov; na področjih, ki so bila izven njihovega interesa, otroci niso bili motivirani - pogosto so se začeli dolgočasiti - stalno potrebo po tem, da so zaposleni - vključeni so bili v številne aktivnosti, krožke, društva itn.

REZULTATI, UGOTOVITVE

DOMENA	REZULTATI
F i z i č n a domena	- zgodnje navade hranjenja in spanja so bila pri otrocih normalne - dekleta pri hranjenju nekoliko bolj zahtevna in občutljiva - razlika v fizičnem razvoju - dva otroka sta bila zelo motivirana za športne dejavnosti in bila odkrita talenta v številnih zvrsteh športa - trije učenci so se v večini fizičnim aktivnostim izogibali - ena učenka pa je do fizičnih aktivnosti celo izražala strah

REZULTATI, UGOTOVITVE

DOMENA	REZULTATI
E s t e t s k a i n ustvarjalna domena	- vključevali v različne aktivnosti iz področja ustvarjalnosti - področja: glasbeni in dramski krožki, izdelovanje hišice na drevesu, izdelovanje filmov, dramske igre - pri tem so zelo kreativni

REZULTATI, UGOTOVITVE

Ne tipični vedenjski vzorci pri udeleženih otrocih:

- **opažali so motnje vedenja,**
- **skrivanje lastnih sposobnosti in**
- **prisotnost izmišljenih prijateljev.**

Motnje vedenja: pri dveh otrocih; nista upoštevala pravila, pogosto sta bila nemirna; ne želita opravljati aktivnosti izven svojega interesa; večji stiski ob času tranzicije in prehodov znotraj rutine.

Otroci so nekajkrat skrivali tudi svoje zmožnosti pred ostalimi udeležencem.

Razen dveh otrok, so vsi imeli izmišljene prijatelje tekom otroštva.

REZULTATI, UGOTOVITVE

Avtorji članka so ugotovili, da so si bili vključeni otroci zelo podobni v različnih vidikih:

- v širini znanja,
- v potrebi po postavljanju vprašanj,
- spominu,
- jeziku,
- želji po samotarskih aktivnostih,
- smislu za humor,
- visoki stopnji motivacije in vztrajnosti na področju interesa ter
- potrebi po stalni zaposlenosti.

PREDNOSTI IN OMEJITVE RAZISKAVE

- Prepoznavanje nadarjenosti je pri mlajših otrocih zahtevno, se prenese na sredino šolanja
- Identifikacija mlajših otrok bi morala postati stalna praksa
 - Prav tako potrebujejo družinsko in edukativno podporo
 - Preprečevanje težav, s katerimi se srečujejo kasneje v življenju

PREDNOSTI IN OMEJITVE RAZISKAVE

PREDNOSTI	OMEJITVE
- Celostni pregled iz različnih virov, iz življenjskih situacij - Bogati, slikoviti opisi, dobesedno navajanje govorcev in razlage raziskovalcev - Raziskava v primeru, kjer meje med pojavom in kontekstom niso jasno razvidne - Idealen medij za raziskovanje in opisovanje dogodkov oz. posameznikov, ki jih je malo (npr. nadarjeni) - Analitične posplošitve (- nove teorije)	- Veliko časa, dokumentacije - Objektivnost – odvisna od senzibilnosti in integritete raziskovalca - Pomanjkanje strogosti (majhna podlaga za posploševanje)

ODPRTA VPRAŠANJA, IDEJE ZA NADALJNJE RAZISKOVANJE

- Na 1 deklico prepoznanih 5 dečkov
 - Zakaj je bilo prepoznanih več dečkov? Ali je v tej starostni skupini lažje prepoznati nadarjenost pri dečkih kot pri deklicah?
- Nadaljnja raziskovanja na področju socialnega funkcioniranja nadarjenih otrok:
 - Ali so težave v socialnem funkcioniranju vzrok specifičnega funkcioniranja, ali na njih vplivajo drugi, zunanji faktorji (npr. starši, učitelji, pričakovanja, fizična podoba, težave s pozornostjo)? Kako inkluzivno okolje vpliva na socialne stike nadarjenih otrok?